

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Poslušajte radio Ljubljana

oddaja za zamejske Slovence

VSAKO NEDELJO
OB POL DVANAJSTI URI

LETNIK V

DUNAJ, V SREDO, 27. IX. 1950

ŠTEV. 72 (344)

Francija noče zopetne oborožitve Nemčije

Svet zunanjih ministrov atlantskega pakta je za dvanajst dni odložil sleherni sklep o ameriškem načrtu za vključitev nemških čet v novo evropsko vojsko. Uradni predstavnik, ki je to poročal, je na ta način uradno potrdil prejšnje vesti, da imajo tri velike zahodne države deljene misli o tem vprašanju.

Sklep, da se odloži razpravljanje glede vojaških čet, je bil sprejet vupanju, da se bo Francija medtem lahko odločila za kompromis. Francoski zunanji minister Schuman je sprejel dokončna navodila od vlade, naj se odločno upre ameriškemu načrtu za takojšnjo uporabo nemških čet in naj nikakor ne pristane na njihovo vključitev v evropsko vojsko v poznejšem času.

Še zadnji trenutek so skušali doseči sporazum. Sestali so se namestniki zunanjih ministrov in izvedenci, vendar pa niso prišli do nobenega sklepa.

Trije zunanji ministri pa so morali ugotoviti, da obstaja velika razlika med ameriško tezo, ki bi hotela, da okupacijske sile že sedaj odložajo o ustanovitvi nemških divizij, ter francosko tezo, ki smatra za prezigodno in nevarno vsako načelno obveznost o tem vprašanju. Znano je, da je Acheson odločno vztrajal na stališču svoje vlade, kakor se je Schuman ameriškemu načrtu odločno uprl. Britanska delegacija pa je ostala rezervirana in ni dala nobenega jasnega odgovora.

Trije zunanji ministri se bodo že zadnjikrat sestali. Trije ministri se bodo nato sestali še z ministri Beneluxa, da razpravljajo razna vprašanja o notranjem statutu Zahodne Nemčije ter o raznih vprašanjih glede meje.

Verjetno bodo torej objavili tri poročila o poteku razgovorov: prvo bo o razgovorih sveta atlantskega pakta, drugo o razgovorih treh zunanjih ministrov in tretje o vprašanju notranjega statuta Zahodne Nemčije.

Atlantski svet je zaključil prvi del svojega sedanjega zasedanja.

O zasedanju atlantskega sveta so

izdali poročilo, ki pravi, da so sklenili „nadaljevati s potrebnimi ukrepi za utrditev kolektivne obrambe“. Dalje pravi poročilo, da so razpravljali predvsem o čimprejšnji ustanovitvi vojaške sile primerne „za obrambo svobode v Evropi“. Še posebno so razpravljali o sestavi vojaški organizaciji te obrambne sile, o

vprašanih dobav vojnega materiala ter o financiranju in o surovinah. Sklenjeno je bilo, da se bodo ministri takoj posvetovali s svojimi vlada, kako naj se ta program izvede. Atlantski svet bodo verjetno spet sklicali v prihodnjih tednih, ko se bodo ministri posvetovali s svojimi vlada.

Kdaj dobimo Koroški Slovenci slov. kmetijsko šolo

Zvezni minister za kmetijstvo in gozdarstvo, Josef Kraus je imel ob priliki 75-letnice obstoja kmetijske šole Ritzlshof na Zgornjem Avstrijskem govor, v katerem je sporočil, da je od prevzema poslov ministra za kmetijstvo in gozdarstvo od leta 1945 naprej njegovo najvišje stremljenje, da izgradi kmetijsko šolstvo. Dosedaj so ustanovljene že 3 kmetijske srednje šole, je dejal minister in poudaril, da kmet potrebuje najboljše in čim bolj vsestransko strokovno izobrazbo. Hkrati je pa pozval vse kmečke stariše, naj pošiljajo svoje otroke v kmetijske šole ter priporočajo mladini, naj se poslužijo teh izobraževalnih možnosti. Govorec o odtoku delovne sile iz kmetijstva v mesta in o nalogah kmetijskih šol je podčrtal, da imajo kmetijske šole nalogo, da čuvajo in pospešujejo ljubezen do domače grude.

Takih besed se tudi koroški Slovenci, posebno pa kmetje, brez pridržka veselimo in se izraženemu mnenju gospoda ministra v polni meri pridružujemo. Ne moremo pa razumeti, da še vedno ni zadoščeno naši zahtevi po slovenski kmetijski šoli, ki jo je Slovenska kmečka zveza postavila pred Kmetijsko zbornico in Deželno vlado že začetkom leta 1947 in na katere potrebo smo opozorili tudi Kmetijsko ministrstvo v svoji spomenici dne 18. marca 1948. Vsi najvišji deželni in državni organi govorijo o nujnosti kme-

tijskega šolanja in o potrebi novih kmetijskih šol, za slovensko kmetijsko šolo, ki je življenjska potreba za obstoj in napredek slovenskih kmetov na Koroškem, pa doslej niso pokazali nobenega razumevanja. Iz leta v leto brez tehtnih vzrokov odlagajo njeno ustanovitev. „Ni denarja in ni primernege poslopja“. Tega noben razsoden človek ne more verjeti, ko so vendar na Koroškem v zadnjih letih odprli tri nove nemške kmetijske šole in sedaj že pripravljajo ustanovitev srednje kmetijske šole.

Naše mnenje, jasno za vsakega razsodnega človeka in demokrata je: Če imajo kmetijske šole nalogo čuvati in pospeševati ljubezen do domače grude in če je kmetu potrebna najboljše in najbolj vsestranska strokovna izobrazba, potem je tudi čas, da se za koroške Slovence, ki so v pretežni večini kmetje, končno ustanovi kmetijska šola s slovenskim poukom. Zato z upravičenostjo pričakujemo od g. ministra Krausa, čigar najvišje stremljenje je, da izgradi kmetijsko šolstvo, da svoj vpliv zavstavi tudi za slov. kmetijsko šolo.

S tem bi Kmetijsko ministrstvo pokazalo v tem perečem vprašanju samo svojo nepristransko skrb za vse kmete tudi za slovenske, in končno izpolnilo vedno glasnejšo zahtevo koroških Slovencev po slov. kmetijski šoli.

Novi tečaj šilinga in vprašanje cen in plač

Koroška deželna skupina Združenja avstrijskih industrialcev je imela dne 24. t. m. svoje zasedanje, katerega sta se udeležila tudi narodni svetnik Böck-Greissau in minister za finance Dr. Margaretha, ki je zavzel stališče do gospodarskih problemov.

Narodni svetnik Böck-Greissau je v zvezi z zvišanjem cen in plač med drugim izjavil, da mora industrija uvideti, da bodoče zvišanje cen ne sme skrbiti dejanske plače delavcev. Finančni minister Dr. Margaretha pa se je predvsem bavil z vprašanjem vrednote šilinga in izjavil:

„Mi smo denarni tečaj v trgovanju z vzhodnimi državami spremenili na 21.36. Mi smo pri izbiri tečaja, kar bi posebno poudaril, popolnoma prosti. Mednarodni denarni fond noče in ne bo na naše odločitve izvajal nikakega pritiska. Dobil sem o tem slovesno izjavo v Parizu. Torej leži v naši roki, da pri izenačenju menjalnih kurzov tako ravnamo,

da ne bomo zaradi trenutne koristi eksportnega gospodarstva močno omajali naše cene in plače. Kmalu se bomo morali odločiti“. Margaretha je nadaljeval: „Mislim, da bodo oni močno prevarani, ki vidijo izhod v večji ali manjši inflaciji. Avstrija je odvisna predvsem od izvoza in mora v teku časa izvoz dvigniti najmanj še za 50 odstotkov, pa tudi od uvoza smo odvisni, ker moramo še vedno precejšno količino živil in drugih surovin dobavljati iz inozemstva.“

Minister je govoril tudi o upravnih reformi in odpustitvi vsaj 5 odstotkov državnih nameščencev v letu 1950. Pokazalo se je, da odpustitev ni povsod izvedljiva. Tako na primer ne pride v poštev pri policiji niti žandarmeriji niti pri učiteljih ljudskih in meščanskih šol. Odpustitev učiteljev se je morala z ozirom na naraščaj šolarjev preložiti na poznejši čas. Namesto da bi se v letu 1950 odpustilo 1500 učiteljev, se je

S korejskega bojišča

Borba za južnokorejsko prestolnico Soel je huda borba med silami OZN in Severokorejci, ki vsako cestno križišče trdovratno branijo. Iz zadnjih poročil je razvidno, da se silam OZN ne bo tako hitro posrežilo zasesti mesto Soel. Severnokorejska garnizija mesta Soel se je pojačila s tem, da je pritegnila edinice, ki so se že pred kratkim borile na fronti pri Naktongu v borbo za mesto Soel. Severnokorejska artilerija je na zelo dobrih položajih v središču in v severnem delu mesta, tako, da ima pregled čez vsa cestna križišča. Po večurnem boju se je posrežilo silam OZN, da so v mestu preložile svoje položaje.

Na južni fronti napredujejo sile OZN. Edinice 1. topniške divizije so 24. t. m. zavzele mesto Songču, ki leži na zapadnem bregu reke Naktong. Severnokorejci so pri svojem umiku minirali vsa gorska pota, da bi s tem ustavili prodiranje sil OZN.

Neka britanska četa, ki je v boju zavzela nek hrib je bila kratko nato napadena od ameriških letal z bombami in brzostrelkami. Britanci so pri tem zgubili 150 mrtvih in ranjenih. Pri tem poročilo se posebno močno poudarja, da so bili britanski položaji dobro zaznamovani.

V uradnem poročilu ministrskega predsedniku Attlee-ju je ameriška vlada izrazila svoje globoko obžalovanje nad to pomoto.

Primorsko ljudstvo je proslavilo obletnico priključitve Slovenskega Primorja k Jugoslaviji

Primorsko ljudstvo je slovesno praznovalo tretjo obletnico priključitve Slovenskega Primorja k Jugoslaviji.

Prejšnji teden so bile po mestih in vaseh akademije in zborovanja, v Solkanu, začasem središču gorške oblasti pa so imeli teden prvega kulturnega festivala. Na tej kulturni manifestaciji novoosvojenih krajev je bil tudi književnik France Bevk, predsednik ljudske prosvete Slovenije, ki je hkrati praznoval šestdesetletnico rojstva.

V svojem govoru se je France Bevk dotaknil borbe primorskega ljudstva proti italijanskemu fašizmu, njegove vstaje in končne osvoboditve. Poudaril je, da ne bodo pozabili bratov, ki so ostali onstran nepravične meje in v Beneški Sloveniji.

zahtevalo, da se jih nastavi 2282.

To pomeni, da bi dejanska odpustitev ne obsegala 5 odstotkov, temveč samo dva odstotka in da bi prištedili namesto 165 milijonov šilingov le 73 milijonov.

Glede borbe za nastavitev učiteljev je izjavil minister: „Pri tem vprašanju ni šlo le za učence temveč predvsem za to, da se nudi 2000 učiteljem, ki so na žalost, namesto da bi izvolili drug poklic, postali učitelji službeno mesto, in sicer vsaka stranka po svetem razmerju za svoj resnični oziroma ali zamišljeni strankin naraščaj.“

K davkom in oddajam je minister ugotovil, da so davki kljub 20 odstotnemu znižanju še vedno previsoki, predvsem zaradi tega, ker niso prikrojeni stalnem razvrednotenju šilinga. Vendar pa v doglednem času ne videti v tem vprašanju spremembe in izboljšanja.

Neoviran kulturni razvoj Italijanov v jugoslovanski coni STO

Na splošnem sestanku italijanskega prosvetnega društva v Kopru je bilo predloženo poročilo, iz katerega se vidi, da ljudske oblasti niso pomagale društvu le finančno, temveč so pokazale tudi veliko razumevanje za neoviran razvoj italijanske kulture v jugoslovanski coni Svobodnega tržaškega ozemlja.

Italijansko prosvetno društvo v Kopru je razvilo široko delavnost na festivalu italijanske kulture na Reki. Dramski odsek je dobil diplomu kot eden najboljših. Razen tega je imel uspešne predstave v koprskem gledališču. Društvo je organiziralo več koncertov in predavanj, kakor tudi razstavo umetniških slik in fotografij v Kopru.

Zürich. — Češkoslovaški vicekonzul v Zürichu Miroslav Tuček je odstopil in zaprosil švicarsko vlado za politični azil.

Kako je nastala in kaj so smotri OZN

Te dni zaseda peta Generalna skupščina Organizacije Združenih narodov, ki je brez dvoma velikega pomena v luči mednarodnih nasprotij, ker je njena temeljna naloga vprašanje ohranitve svetovnega mira.

Ni nezanemljiv kratek pregled, kako je prišlo do ustanovitve Organizacije Združenih narodov in kakšni cilji so ji bili zažrtani.

To je bilo 25. aprila 1945, torej še pred brezpogojno kapitulacijo fašistične Nemčije in Japonske, ko so se zbrali na pacifiški obali v San Francisku v Kaliforniji predstavniki enainpetdesetih držav, da bi pripravili listino za novo mednarodno organizacijo, za Organizacijo Združenih narodov.

Strahote druge svetovne vojne so bile bridek in krvav nauk človeškemu rodu. Izkušnja, da je bilo človeštvo samo po zaslugi skupnih naporov antifašistične koalicije rešeno fašistične agresije, je opominjala svet, da se tudi mir lahko ohrani le s skupnimi napor. Vojno sodelovanje antihitlerjevske koalicije „Treh velikih“, to je Združenih držav Amerike, Sovjetske zveze in Anglije, je budilo nade, da bo po končani moriji mogoče ustvariti organizacijo, v kateri se bo človeštvo lahko učinkoviteje borilo za mir, za sodelovanje in enakopravnost med narodi, kot pa v nekdanjem Društvu narodov. Uresničenje te zamisli so pripravljali že med vojno.

Na pobudo prezidenta Roosevelta je prišlo že oktobra 1943 do skupne izjave ZDA, Velike Britanije in Sovjetske zveze, da je treba „čimprej ustvariti mednarodno organizacijo, ki bi slonela na načelih suverenosti in enakopravnosti miroljubnih držav in ki bi bila odprta vsem državam, velikim in malim, da bi se zagotovila mednarodni mir in varnost“.

Na konferenci v Teheranu, 1. decembra 1943, so Roosevelt, Stalin in Churchill ob zaključku izjavili, da „hočejo veliki zavezniki sodelovati v vojni in v miru“ in vabijo k sodelovanju „vse narode, velike in male, ki so v svojih sredi in razumu sklenili, da je treba iztrebiti tiranijo in sužnost, pritisk in nestrpnost.“ Z zaupanjem pričakujemo dan, pravi dalje Teheranska resolucija, „ko bodo vsi narodi na svetu živeli tako, kakor sami želijo, brez tiranije in brez nasilja“.

Te dni je stopil France Bevk v šestdeseto leto svojega plodonosnega življenjskega dela kot pesnik in pisatelj in prav tako tudi bоре v narodno osvobodilni borbi. Bevk je drag tudi nam koroškim Slovencem, ki ga poznamo po njegovih umotvorih in živem zanimanju za našo usodo. Zato mu tudi koroški Slovenci ob njegovi šestdesletnici želimo še mnogo let uspešnega dela za razvoj slovenskega slovstva, za dvig naše kulture in za lepše življenje našega naroda, ki še ne uživa sadov zmage nad nacizmom in fašizmom.

France Bevk se je rodil 17. septembra 1890 v Zakajcu pri Cerknem v mali hišici te gorske vasice iz delavne slovenske družine, ki se je trdo borila za svoj vsakdanji kruh. Bevku se je vzbudilo že v ljudski šoli veselje do pisanja.

Po ljudski šoli se je šolal na učiteljski pripravnici v Podgori pri Gorici in na slovenskem učiteljskem v Kopru in nato v Gorici. Nastopil je učiteljsko službo, a ne za dolgo. Učil je sprva v Arehku, nato v Novakih pri Cerknem. Med prvo svetovno vojno je pisal antimilitaristične črtice in pošiljal Domu in Svetu, ki jih je cenzura rada plenila. Sovražnost avstrijskih oblasti mu je vzela službo in ga vtaknila v vojaško suknjo in v usodo življenja po frontah.

Po prvi svetovni vojni je pisal v

Ob zaključku krimske konference, 11. februarja 1945 so Veliki trije naznanili, da bo prva konferenca Združenih narodov v San Francisku 25. aprila 1945. leta.

Toda že v San Francisku so se pokazale resnejše razlike v pogledih na vlogo in cilj Združenih narodov, posebno med velikimi. Vendar je bila listina ZN sprejeta soglasno in januarja 1946 se je začelo v Londonu prvo zasedanje Generalne skupščine OZN. Načela OZN so dajala upanje, da bo to trdna mednarodna organizacija, ker v listini, ki je bila sprejeta v San Francisku se stalno ponavlja ideja o enakosti med velikimi in malimi, in predvideva tudi sredstva za močan mehanizem, ki bi bil sposoben uresničiti težnjo narodov po miru.

Med cilji te organizacije so navedene v prvem členu listine tudi te naloge:

Vtisi in izjave Angležev, ki so se mudili v Jugoslaviji

„Slovesno obljublamo, da bomo britanski mladini povedali resnico o Jugoslaviji in delali tudi v prihodnje za to, da bodo britanske mladinske delovne skupine odhajale v Jugoslavijo“, so izjavili člani Društva britansko-jugoslovanskega prijateljstva v resoluciji, ki je bila soglasno sprejeta na sestanku, na katerem so britanski brigadniki, ki so delali pri graditvi študentskega naselja v Zagrebu, podali poročilo o svojem delu. Britanski mladinci izražajo hvaležnost Ljudski mladini Jugoslavije, ker jim je omogočila, da so obiskali Jugoslavijo in na ta način spoznali resnico o njej.

Člani britanske mladine delovne brigade so na sestanku soglasno podarili, da so bili v Jugoslaviji prijateljsko sprejeti. Prav tako soglasno so obsodili kominformske obtožbe proti Jugoslaviji.

Delegacija angleške laburistične stranke se je iz Jugoslavije vrnila v London. V delegaciji so bili predsednik stranke Sam Watson, tajnik Morgan Phillips in člani izvršnega odbora Harry Earnshav.

Morgan Phillips je izjavil, da je bilo potovanje zelo koristno in da so bili razgovori z jugoslovanskimi voditelji „zelo odkriti“.

Ozračje obiska, je nadaljeval taj-

1. ohranila naj se mir in varnost. Z učinkovitimi skupnimi ukrepi naj se odstranjuje vse, kar ogroža mir. V skladu z načeli pravičnosti in mednarodnega prava naj se poravnava in rešujejo vsi mednarodni spori in okoliščine, ki bi lahko pomenile nevarnost za mir;

2. med narodi naj se razvijejo prijateljski odnosi, ki naj slone na spoštovanju načela enakopravnosti in samoodločbe narodov;

3. uresniči naj se mednarodno sodelovanje z reševanjem mednarodnih vprašanj, razvije naj se spoštovanje človeških pravic in osnovnih svoboščin za vse, brez razlike rase, spola, jezika ali verske pripadnosti;

4. države, članice OZN, naj rešujejo vse mednarodne spore na miren način in tako, „da ne spravljajo v nevarnost mednarodnega mira.“

5. OZN naj bo središče, od koder

nik, čeprav so se z obeh strani razna vprašanja načela z različnega stališča. Odklonil je podatke, o čem so se razgovarjali, ker mora o tem predložiti poročilo laburistični stranki.

Phillips je pripomnil, da mu je jugoslovansko ljudstvo dalo vtis, da je „precej zadovoljno“.

V Beograd so prišli štiri ameriški senatorji, od katerih sta dva demokrata, dva pa republikanca. Ti so William Robertoage, Harold Dunder-Kooley, Claude Pepper in Owen Robert Bruster. Skupina je obiskala komisijo za zunanje zadeve v ljudski skupščini. Člani ameriškega kongresa, ki potujejo po Evropi, so prišli v Jugoslavijo s seje Medparlamentarne zveze, ki je bila pred kratkim v Dublinu.

Člane so v komisiji sprejeli podpredsednik jugoslovanske skupščine Moša Pijade, tajnik komisije Vladimir Dedijer, namestnik zunanjega ministra Leo Mates, namestnik ministra za zunanjo trgovino Bogdan Črnobrnja, rektor beogradske univerze in druge politične osebnosti.

Člani delegacije britanskega odbora za mir so odpotovali v Skoplje, od tam pa so odšli v Niš.

V Split pa je prišla delegacija španskih antifašistov, ki sedaj potujejo po Jugoslaviji.

France Bevk

Ljubljani, a že leta 1921 se je za dolga leta preselil v Gorico. V Gorici je postal ravnatelj Narodne knjižarne in se posvečal vsestranskemu pisateljskemu in drugemu kulturnemu delu. Urejal je „Mladiko“, pozneje „Naš glas“, „Biblioteko in poljudno znanstveni zbornik književne družine „Luč“. Urejevanje lista „Čuk na palci“ mu je nakopalo več tednov ječe. Oblasti so ga ovirale in nadzirale njegovo delo, kjer so le mogle.

Fašistična vlada je sklenila, da njegovo delo zatire. Poslali so ga na olok Ventotene zapadno od Neaplja. Vrnil se je, a fašistično zasledovanje ni popustilo. V drugi svetovni vojni so ga znova tirali po ječah in taboriščih za interniranje. V zmedah v fašistični Italiji leta 1943 se je Bevku posrežilo najti pot v svobodo iz gorških zaporov k partizanom. Poslej je kakor vsi njegovi tovariši dan na dan tvegati glavo, prenašal vse križe in nevarnosti osvobodilne borbe in se udeleževal vseh podvigov zoper tujega tlačitelja, dokler se ni po osvobojevanju Trsta France Bevk vrnil s njimi v Trst kot predsednik Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora, ki mu je načeloval do septembra 1947. Na tem mestu

je branil pravice ljudskih množic obeh narodnosti na Tržaškem ozemlju in se je potegoval z največjo odločnostjo za pravične zapadne meje slovenskega naroda.

Bevkovo slovstveno delovanje je zelo bujno in plodovito. Ni ga področja v slovstvu, ki ga ne bi s svojo mojstersko nadarjenostjo obdelal. Vse njegovo delo pa nosi pečat najpristnejše ljudske umetnosti. Snovi, pokrajina, značaji dejanja, izražanja, vse to je vzeto naravnost iz ljudstva in prekaljeno v pisateljskem daru po najglobljih zahtevah njegove močne osebnosti. V svojem slovstvenem delovanju je Bevk obširen, od črtic, novel, pesniških del, do povesti važkega, malomeščanskega in meščanskega življenja itd. spada pa tudi med najbolj cenjene mladinske pisatelje.

Predstaviti njegova številna slovstvena dela, ki jih je ustvarjal preko štirideset let, pa je snov, ki je ne moremo obdelati niti v zgoščeni obliki na prostoru našega lista.

Slavljenju Bevku pa, enako dragemu Slovencem v svobodni domovini in nam zamejskim Slovencem, ob njegovem jubileju čestitamo in želimo njegovemu delu še mnogo nadaljnjih uspehov.

bo mogoče vplivati na narode, da bi spoštovali ta splošna načela, vendar se naj ne meša v vprašanja, ki spadajo po svojem bistvu v notranje zadeve vsake države.

OZN si je ustvarila organe in sredstva, da bi se mir lahko tudi uresničil in ohranil, če bi le Veliki dejansko in iskreno mir hoteli. Taki organi so: Generalna skupščina, kol „svetovna tribuna“, in „vest človeštva“; Varnostni svet, kol čuvar miru in varnosti, ki je sestavljen iz petih stalnih in šestih nestalnih članov in deluje po načelu soglasnosti vseh stalnih članov, med njegovimi osnovnimi nalogami je tudi regulacija oborožitve oziroma razorožitve; Ekonomski in socialni svet, ki je telo za izvajanje in krepitev sodelovanja med narodi, posebej še za pomoč zaostalim deželam za njihov razvoj. Skrbstveni svet, ki naj bi bil varuh zaostalih ljudstev in nesamoostojnih teritorijev; Mednarodno razsodišče, ki naj bi ščitilo in tolmačilo pravo in dajalo nasvete v vseh primerih, v katerih bi ga za svet za prosila OZN ali pa posamezna država, članica OZN; Generalni sekretariat, izvršilni organ Generalne skupščine, ki izvaja sklepe Generalne skupščine in pripravlja na osnovi priporočil Generalne skupščine dnevni red za njeno zasedanje.

Prvo zasedanje Generalne skupščine je bilo januarja 1946. leta v Londonu. Glavna naloga tega zasedanja je bila uresničiti slovesne izjave in resolucije, ki so bile sprejete na konferenci v San Francisku. V tem pogledu je prvo zasedanje imelo lep uspeh. Z delom ja začel Varnostni svet, najvažnejši organ OZN. Postavili so komisijo za kontrolo atomske energije. Izvolili so generalnega sekretarja, norveškega zunanjega ministra Trygve Lieja.

Pokazale pa so se tudi že prve težave, ki so se pokazale pri glasovanju. Med tem pa se je začela med bivšimi zavezniki antihitlerjevske koalicije odkrita borba za nadoblast nad malimi narodi, za svoja vplivna področja, ki je vodila do hladne vojne in končno do krvavega spopada v Koreji. Razvoj nesoglasij je obširno poglavje zadnjih petih let in dogodki bodo pokazali, v koliko bo OZN uspela pri svojem cilju, ki ga nakuže listina, ki je zgraditev sveta dejanske enakopravnosti in nedeljivega miru.

Enotna kandidatna lista volivcev v Vzhodni Nemčiji

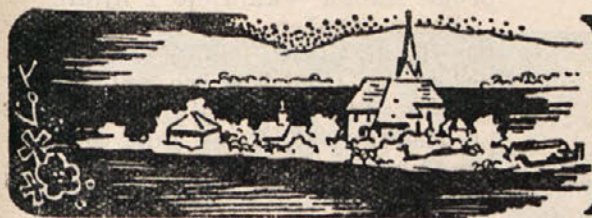
Notranje ministrstvo DR Nemčije je objavilo kandidatno listo za parlamentarne volitve, ki bodo 15. oktobra. Lista vsebuje 400 kandidatov, od katerih jih 70 odstotkov pripada Enotni socialistični stranki Nemčije, njenim sorodnim strankam in množičnim organizacijam. Med kandidati je tudi Otto Grottewohl, predsednik vlade, Otto Nuschke predsednik krščansko-demokratske stranke in podpredsednik vlade Georg Dertinger (kršč. demokrat) minister za zunanje zadeve, Franc Dahlen, član Politbiroja itd.

Severnozahodni radio je objavil, da je varnostna policija Vzhodne Nemčije izpadla te dni veliko čistko na Saškem. Aretiranih je bilo 11 znanih funkcionarjev Enotne socialistične stranke v sovjetski coni, ki so vsi nameščenci notranjega ministrstva na Saškem. Vse obtožuje, da so imeli zveze z Zahodom. V nemilost je prišel tudi predsednik liberalno-demokratske stranke in podpredsednik vlade Herman Kastner, ki mu očitajo, da je zelo razkošno živel, njegov sin pa pobegnil na Zahod.

Upravnik Marshallovega plana odstopil

Kakor poročajo je dne 23. 4. m. odstopil upravnik Marshallovega plana Paul Hoffman. Za naslednika Hoffmana je predviden njegov namestnik William Forster.

Hoffman namerava kakor poročajo „Washington Post“ prevzeti vodstvo instituta „Henry Ford Stiftung“ z premoženjem več milijonov dolarjev.

Po naši zemlji

Sele. Dne 30. avgusta t. l. je umrla petdeset let stara Nani Oraže, po domače Ozbovtova. Dne 1. septembra smo pokojno ob veliki udeležbi izročili na selskem pokopališču v naročje matere zemlje k zadnjemu počitku. Z Ozbovtovo materjo je odšla od nas žena - trpinka, ki je v dobi fašističnega nasilja kot malokatera doprinesla težke žrtve za pravično stvar. Dva njena sinova, Hanzija in Nužija, so med zadnjimi nepozabnimi trinajstimi selskimi žrtvami, junaki svobode, obglavili na Dunaju. Kako pretresljiv je bil udarec za mater, si nihče ne more predstavljati. Pa tudi njej niso prizanesli, vlačili so jo po gestapovskih ječah in KZ-taborišču do konca vojne, kjer si je nakopala bolezen, ki ji je prerano podlegla.

Težko preizkušeno mater, Nani Oraže, bomo ohranili v trajnem spominu.

Reka pri št. Jakobu. Dve novici imamo od nas za poročati, ki sta se dogodili v zadnjem času. Ena vest je žalostnega značaja. Pred kakimi štiri-

to star, ki so zgubili dobro mamico. Naj počiva v miru! —

V soboto smo imeli pri domače Mažiču predporočni večer. Pri Mažiču se je zbrala mladina, posebno dekleta, da bi se poslovile od svoje tovarišice Mažičeve Nanije, ki je preživljala zadnji večer samskega stanu in se poslavljala od svojih sesteric in tudi od Reke, ker se je odločila, da bo sledila svojemu izvoljencu, Užučevemu Pavliju, v Puhem pri Rožeku. Kljub temu, da je bil poslovilni večer, saj je veljal Naniji, ki smo jo vsi radi imeli, je bilo zelo živahno in mnogo dobre volje. Peli smo, plesali in bili dobro postreženi v gostoljubni hiši. Pozneje pa so prišli še ženini ni več fantov iz njegove vasi in so se vključili v domačo družbo. Lepa, domača družabnost je trajala pozno v noč.

Drugi dan, v nedeljo, je bila v št. Janžu poroka. Po poroki pa je bilo v gostilni pri Ručarju v Dolinčičah ženitovanjsko slavlje po lepi navadi s „camarjem“ in teto in drugimi domačimi običaji.

Naniji in Pavliju mnogo sreče, na mnoga leta!

Galicija. V gozdu v Stari gori, v višini 1500 do 1700 metrov, je nastal iz neznanega vzroka požar, ki je uničil 5 ha mlado nasajenih dreves in 700 metrov hlovov. Požarne brambe iz Galicije, Žitare vesi, Miklavčevega, Železne Kaple in Apač so z največjimi napori preprečile še večjo škodo. S pomočjo še številnih drugih prostovoljnih pomagačev se jim je v soboto posrečilo, da so požar ustavili, pri čemur jim je prišel zelo dobrodošel izdaten dež. Škoda znaša nekako 100.000 šilingov.

Obirsko. Dne 17. septembra t. l. sta se poročila Maloveršnik Gabrijele in Tacol Franc, zidar na Miklavčevem. Svatovžščina je bila v Kovačevi gostilni na Obirskem. Novoročencema želimo obilo življenjske sreče!

Bistrica v Rožu. Ljudsko šolo v Bistrici je šolska oblast osrežila z nastavitvijo učitelja Jandla in njegove soproge. Učitelj Jandl ne obvla-

da slovenščine, zato je njegova žena, ki je domačinka iz Mač, voditeljica šole. Učitelj Jandl je obremenjen nacist. Zaradi svojega fanatičnega nacističnega udejstvovanja je bil leta 1945 iz službe odpuščen ter bil letos tudi ta, kakor vsi bivši nacisti, spet nastavljen in sicer pri nas. Znano je Jandlovo nacistično delovanje v Škofičah, ko je javil ljudi, ki so med vojno poslušali radioporočila tako imenovanih tujih oddajnih postaj.

Nikakor ne moremo biti zadovoljni, da so nam poslali učitelja, ki niti ne zna našega jezika, ki je ljudstvu sovražno razpoložen ter ni v stanu poučevati niti toliko slovenščine, kolikor jo skromno določa šolska uredba o pouku slovenščine.

Rožek — Dule — Broje. Gotovo se boste čudili, da smo v zadnjem času nekako obmolknili. Prej smo se še kar redno oglašali in čitateljem našega Vestnika širom slovenske Koroške poročali o novicah, ki se dogajajo v bližnji in daljnji okolici Rožeka. Ne smete nam zameriti, kajti na eni strani gre življenje dalje brez posebnih pripetljajev, na drugi strani pa smo z delom na polju tako zaposleni, da se prav težko pripravimo do pisanja. Ker pa vidimo, da se iz drugih vasi kljub mnogemu delu redno oglašajo, tudi mi nočemo zaostajati temveč se vsaj od časa do časa oglasiti s kakšnim dopisom.

Delo na polju se je osredotožilo na krompir, pričenjajo pa se tudi že opravi s koruzo. Kolikor je doslej vidnega, bo pridelek še kar zadovoljiv. Posebno pa nas je letos narava nagradila s neizmernim pridelkom sadja. Sicer pravi star pregovor, da človek nikdar ni zadovoljen, toda mi nočemo biti nezadovoljni. Kljub temu pa moramo naglasiti, da preveč dobrot lahko spet škoduje, kar vidimo predvsem pri sadju. Kamor pogledaš, ležijo hruške in jabolka v debelih plasteh pod drevesi. Marsikdo se bo spraševal, zakaj vsega tega ne spravljamo ali za lastno porabo ali za prodajo. Poskusili smo že vse, toda pridelka je toliko, da se ga iz dneva v dan več uničuje.

ZVEZA PARTIZANOV SLOVENSKE KOROŠKE

izreka vsem, ki so prispevali za postavitev partizanskega spomenika v Železni kapli najiskrenejšo zahvalo! Posnemajte jih tudi drugi!

Glavni odbor

Edino upanje, ki ga gojimo, je, da prihodnje leto ne bi bilo ravno nasprotno, česar pa se precej bojimo.

Takšna obilica pri nas ni samo pri sadju, temveč tudi pri kokoših. Pred kratkim si je namreč neki sorodnik bivšega „Gauleiterja“ Rainerja, ki je pribežal iz Jugoslavije — gotovo ne brez vzroka — nabavil v bližini grada neko kokošjo farmo, ki pa nikakor ne bo v korist tukajšnjemu prebivalstvu. Upravičeno se sprašujemo, kam bomo prodajali lastne pridelke, ko bo ta „privandranec“ v velikem merilu preplaval trg. Značilno pri tej stvari je tudi dejstvo, da je temu tuje nudila občina vso pomoč, medtem ko pri domačinih nikakor ni tako radodarna.

Poleg gospodarskih dogodkov pa tudi ne pozabimo na druge stvari in hočemo danes povedati, da nas je pred kratkim zapustila Pavličeva Nežika iz Broj. Bila je večletna cerkvena pevka in mnogokrat smo slišali njen mladi glas izmed vseh drugih. Svoje osamljenosti se je bržkone naveličala ter se podala v zakonski stan. Spremljevalca skozi življenje je našla v Hraščah pri Mariji na Zilji, kamor mu je sledila kot žena in gospodinja. Želimo obema mnogo zakonske in družinske sreče.

Življenje je zelo raznoliko in se poleg veselih dogodkov pojavljajo tudi žalostne stvari. Majarjevo Nanijo iz Dol smo poznali daleč na okoli, čeprav je bolehal in bila navezana na posteljo že dolga leta. Bila je značaj slovenske žene, navajena trpeti, brez da bi posebno tožila. Njeno življenje je bilo izpolnjeno z delom do zadnjega trenutka, ko jo je zahrbtna bolezen priklenila na posteljo. Zadnje čase se je njeno stanje vedno bolj slabšalo, kljub temu pa nihče ni mislil, da se bo tako nenadoma poslovila od tega sveta. Toda pred dobrim tednom ji je ugasnila luč življenja in spremili smo jo k zadnjemu počitku na domačem pokopališču, kjer smo se zadnjič poslovili od naše Nanije, ki nam bo ostala v spominu. Bodi ji lahka domača zemljica!

OBJAVA

Zveza slovenske mladine naznanja da se morejo mladinci in mladinke, ki želijo pomagati bratski jugoslovanski mladini pri izgradnji nove Jugoslavije, še vključiti v 4. delovno brigado, ki bo odpotovala 14. oktobra t. l. na gradilišče v novi Beograd. Prijave, katerim je treba priložiti izkaznico „Identitätsausweis“ je treba poslati do 1. oktobra t. l. Zvezi slovenske mladine v Celovcu.

trinajstimi dnevi je namreč umrla komaj enaintrideset let stara žena in mali Rozalija Mesotič. Vsi vaščani in ostali, ki so jo poznali, globoko sočustvujejo z žalostnimi in težko prizadetimi preostalimi, z možem delavcem, ki ga je zapustila pridna žena in gospodinja in s tremi malimi otroci, najmlajši je še le eno leto star.

Janko Kersnik: Kmetske slike

„K meni pridi, Simon! Zenil se še ne boš in pri nas ti dotlej tudi ne bo slabo.“

Simon je prišel, posodil bratu svojih pet sto goldinarjev ter ostal tam — na pol domač, na pol hlapec — in tu se šel pričinja naša mala povest.

O sv. Juriju je bil v bližnjem trgu semenj. Tone je gnal eno kravo na prodaj; potreboval je spet denarjev za žito, za davek in za vse, česar prav ob takem času primanjkuje kmetu. Cilka je šla z njim, doma pa je dopoldne Simon opravljal, kar je bilo najnujnejšega, kajti popoldne je sam hotel v trg na semenj Tonetova žena, stara Marijana, pa je sedela tožna doma za pečko in pletla slamnato kito.

Na semnju je Tone slabo opravil. Kupčije ni bilo in kmalu popoldne so se tuji kupovalci jeli razhajati.

„Počakajva še malo, oče!“ je omenila rejenka, ko je Tone nameraval odriniti proti domu.

Deklica je imela sedaj devetnajst let, bila je krasno razvita in iz njenih oči je seval nekakšen tuj, temen žar, kakor ga nisimo vajeni pri naših rodni dekletih, pa sčj tudi nihče ni znal, kdo je bil njen oče, ni katera njena mati — iz tržaškega najdeniškega zavoda so jo bili prinesli.

Zagorel laški kupec je še enkrat povprašal po ceni Mohoričeve krave, a po-

tem zažvižgal ter obrnil hrbet; mimogrede pa je vščipnil še Cilko v lice.

„Pojdiva, pojdiva!“ je velel Tone nejevoljno. „Pa zakaj ga ne udariš s šibo — Laha črnega?“

Pri bližnji krčmi ju je ustavil Simon; kupil si je bil že nov klobuk ter ga nosil vrhu starega.

„Ali nisi prodal?“

„Ne; ko bi jo zastoj dal!“ je zavrnil Tone.

Privezal je v tem kravo ob sosedno ograjo.

Vsi trije so se stisnili v veži krčme ob konec mize, ki se je slučajno izpraznil, in Simon je klical vina.

„Dobro se ti godi Mohorič, dobro!“ je vpil z drugega konca vinjen mešetar. „Tega nima vsak — brata, ki bi za vino dajal!“

„Saj jaz tudi lahko dam zanj!“ je mrmral osorno Tone. „Lahko — če prodam ali ne.“

„No, no, beseda ni konj — kaj boš zameril? Dobro zdravje, Tone!“ Rekoč mu je molil poln kozarec preko mize.

Mohorič je odpil in bil kmalu v živem razgovoru z drugimi gosti okoli mize.

„V Hrastju boš dobro prodal, Tone! Drugi teden bo tam semenj; tja ženi!“ je tolažil mešetar in kozarec je šel iz roke v roko.

„Kaj si kupila, Cilka?“ je vprašal Simon poleg sebe sedečo deklico.

„Materi mola kotenine, kakor so mi veleli.“

„Pa meni? Kje imaš semenj?“

Pogledala ga je šegavo in na laho zardela.

„Nič — ničesar tebi!“

„Oh, le čakaj, nocoj pridem po semenj!“ ji je šepnil na uho.

Povesila je oči, a odgovorila ni. —

Proti večeru so se vračali domov; Mohorič je bil malo vinjen in je koracal težkih nog zadaj; onadva pa sta gonila kravo.

„Kam tako tečeš, Cila?“ je vpil Tone zdajci za onima. Rejenka je počakala malo, ne vedé, česa želi gospodar. Simon pa je tiral žival dalje. Šli so po ozkem kolovozu, katerega je obrastal visok glogovec, ves posut z belim cvetom, čigar vonjava je polnila večerni vzduh.

„Kaj je?“

Mohorič je bil že poleg nje in jo prijel z obema rokama okoli pasu.

„Pustite me — za božjo voljo, kaj hočete?“ je vzkliknila polglasno.

Simon je bil že izginil za vogalom.

„Ničesar nečem, Cilka,“ je sopesl oni,

„samo to vem, da te imam rad — Cilka, Cilka!“

Izkušal jo je poljubiti. Deklico je spreletel mrz in z vso silo se je izkušala iznebiti njegovih rok, njegovega objema.

Neka naravna sramežljivost ji ni dala glasu in tako je trajal med njima le tih boj nekoliko trenutkov. A moči so jo jele zapuščati in na ves glas je zavpila: „Simon, Simon!“

Mohorič ni bil več vinjen, a strast mu je vzela ves razum; niti zmenil se ni za glasni krik.

„Simon, pomagaj!“ je zajecjala deklica še en pot in v trenutku je ležal Mohorič že v trnju poleg kolovoza in Simonova pest ga je tiščala k tlom.

„Pusti me!“ je sikal premagani.

Sklonil se je počasi in divje, sovražno pogledal svojega brata.

„Kaj pa hočeš? Hudič, ti!“ je zavpil s hripavim glasom.

„Dekleta pusti v miru!“

Nova kletev Mohoričeva je bila odgovor. Stopil je urno naprej, ujel kravo in jo tiral domov. Onadva pa sta šla molče za njim. Nihče ni spregovoril besedice več.

Tudi doma pri večerji — Marijana je bila pristavila nekoliko krompirja — ni bilo razgovora. Simon je šel prej na kozolec spat — kakor je dejal — in Cilka je pospravljala po kuhinji.

„Tone,“ je dejala zdajci stara Mohorička, „meni se vidi, da Simon preveč pogleduje za našo Cilko.“

„Kaj meni do tega?“ de on.

„Ona pa za njim!“

Gospodar ni zinil besedice, nego utrnil leščerbo, ki je visela v kotu.

„Treba je nekoliko reči!“ nadaljuje starka.

„Reči ji ti!“

Govoril je vse to mirno, a iz njegovih oči je sevala ista strast kakor prej, ko je bil objel rejenko v onem kolovozu. —

Tisto noč ni mogel spati. Ležal je v mali šrambi pod streho, odkar je bolehal žena, in prav pod njim je bila sobica, kjer

Atlantida razkriva svoj obraz

Skopa poročila iz antike nam vedo povedali kako malenkost o Atlantidi, zagonetni celini, ki naj bi se bila pogreznila v ocean. Popolno pomankanje vsake količkej oprijemljive opore je naposled napotilo misleče človeštvo k temu, da je zgodbe o Atlantidi uvrstilo v kraljestvo bajk. Iz francoskega Maroka pa prihaja vest, ki pravi, da se je posrečilo razgrniti gost pajčolan, za katerim se je skrivala tisočletna tajna o izginotju Atlantide.

Predhodno je treba omeniti, da je egiptski profesor Mohamed Jusuf leta 1948 zasledil neke tablice, popisane s kitajsko pisavo, ki segajo nazaj od prilike tja do 6000 pred našim štetjem. V njih poroča neki sveženj primitivnega sončnega boga Rha o svojem dolgem potovanju v neko afriško pokrajino, za katero se je dalo ugotoviti, da je istovetna z današnjim berberskim Marokom. Izredno zanimiva je opazka, ki opisuje, kar je doznal iz spisov, ki jih hranijo prebivalci tiste afriške pokrajine. V Ma-Ker-jevem sveltšču je proučeval neko plastiko, prikazujoč zemljepisni sestav Atlantide. Imel je priložnost občudovati zlate kipe, predstavljajoče žene in borec vsakovrstne dragocenosti, knjige iz neznanen snovi, modele ladij, in je ugotovil, da so imeli prebivalci Atlantide običaj pokopavati svoje mrtvece skupaj z neprecenljivimi zakladi v grobovih v obliki piramid, zgrajenih v več nadstropij.

Že Henrik Schliemann, znameniti raziskovalec Troje, je bil razbral v Mikenah napis velike zgodovinske in arheološke važnosti. Ta napis pravi dobesedno: „Misor, čigar potomci so Egipčani, je bil sin Tauta, boga Historije. Zaljubljen je v hčer kralja Kronosa, zbežal je v Egipt, zgradil Saisovo svetišče in je razlagal znanje svojega rojstnega kraja.“ Ali Schliemann ni pomislil na to, da bi iz tega napisa sklepal na prenos takratnega človeškega znanja iz Atlantide v Egipt, iz tiste Atlantide, ki je bila domovina znanosti in umetnosti in ki je dala druge modrece kontinentu na oni strani Atlantskega oceana, modrece, ki niso v ničemer zaostajali za onimi, ki so se izselili v Egipt.

Toda že blizu svoje zadnje ure je nesmrtni arheolog segel po svinčniku in napisal preroške besede: „Atlantida ni samo kontinent, temveč je zibelka civilizacije!“

Ruski pesnik Konstantin Balmont

je leta 1905 takole pisal iz Mehike svoji prijateljici: „Ne bo dano meni, da izrečem dokončno sodbo o razvalinah v Chichen-Itzi. Ali dobro vem, da ni več daleč čas, ko bodo to sodbo izrekli. Po njej se bodo vse megle domnev, nagrmadene nad izginolo Atlantido, razpršile v žarku luči, ki bo povezal v celoto zapuščenno Majev, egiptске piramide, svetlišča Hindov, legende Oceanije...“

To čudovito preročanstvo se je danes uresničilo, kajti v berberskem Maroku je prišel na dan dokument, ki mu je usojena nedvoumna znanstvena in geografska važnost; nudi zgodovinsko neovrgljivo gotovost glede obstoja celine, imenovane Atlantida, ki je v temni davni desetstisočletij izginila kot posledica gorostasne katastrofe v globokih morskimi prepadih.

Dokument obstoji iz bronastega

kvadrata, pokritega s črno patino. Na obeh straneh so v šestih vzporednih vrstah vdolbeni hiroglifi in razni alfabetski znaki, ki se deloma še ne dajo razbrati. Po vsej priliki gre za prvi odkriti koledar prebivalcev Atlantide.

Z vso pravico je francoski učenjak Devigne stalil predlog o ustanovitvi mednarodne družbe za raziskovanja o Atlantidi. Za to naj bi dala pobudo Francija. V pričakovanoju pa, da bi se v samem Atlantiku raziskovale čudovitosti pogreznjenega sveta, dviga svoj glas, da bi njegova vlada začela z odkopavanji v berberskem Maroku.

Zaslugo za odkritje bronastega dokumenta ima francoski učenjak Louis C. Oliver. Pod njegovim vodstvom se nadaljuje raziskovanje v tej pokrajini. Moremo pričakovati še velika presenečenja.

TUNDRA

Za visokim Uralskim pogorjem, za veliko sibirsko tajgo, na skrajnem severu Sovjetske zveze, ob samem Ledenem morju, se tisoče in tisoče kilometrov daleč razgrinja hladna, gola brezgozdnata tundra.

Mogočne reke, ki se izlivajo v Severno morje, sekajo široko tundro. Nešteto vijugastih manjših rek, sinjih svetlih jezer, golih puščobnih gričev, potočkov in pretokov, obraslih z grmičevjem, je razmetano po širokem, neobljudenem prostranstvu.

Poleti sije nad tundro sonce, ki ne zaide; podnevi in ponoči se razliva obilna luč z neba. Raznovrstno rastlinje, mahovje, trava, nizko krzljivo grmičje, pokriva neskončno tundro. V rekah in jezerih se zrcalijo neštete ptice, ki se spreletavajo v vse smeri.

Dolga polarna noč se pričinja z zimo, ko se sonce ne pokaže več. Pozimi pogostoma nastopa z mrazom bučno neurje in mraz dolgo ne odjenja. V tihih zimskih dneh, ko se bližji sneg, zažari nad tundro na nočnem zvezdnatem nebu polarni sij, lepši od mavrice.

V hladni daljni tundri pa se kljub vsemu razvija življenje poletni kakor pozimi. Tod prebivajo loveci in jelenorejci, ki potujejo po prostran-

stvu s svojimi družinami in šotori. Nešteto domačih in divjih jelenov se pase po tundri. Po zasneženem prostranstvu se potikajo volkovi in se klatijo bele polarne lisice. Pod globokim snegom se skrivajo brezrepe miši „pestruške“.

Čez tundro ne drže urejene ceste, tod ni niti izhojenih zanesljivih steza. Pozimi in poletni potujejo ljudje na jelenih ali pa vpregajo pse v sani. Lahkonogi ubogljivi jeleni položijo svoje težko, vejasto rogovje na hrbet in teko kakor veter. Pasje za-

SPANJE IN SANJE

Spanje pomeni počitek za cel organizem in zaradi tega tudi krepi delovno sposobnost posameznika. Če vzamemo 60 let kot povprečno življenjsko dobo, potem spi ta človek 20 let, če računamo, da spi dnevno povprečno 8 ur.

Trajanje spanja je različno v različnih življenjskih dobah. Medtem ko dojenček prekine spanje samo, kadar se hrani, se star človek zadovolji le s pet do šestimi urami spanja dnevno. Že s tem, da smo označili spanje kot počitek, je jasno, da nastopa kot posledica utrujenosti. Utrujenost je rezultat dela vseh organov, oziroma točneje, dela vseh stanic v našem telesu. Dela vseh organov in stanic v bud-

prege zlahka lekmujejo z njimi.

Samo izkušeni prebivalci teh pokrajin, lovci in jelenorejci, lahko najdejo v tundri pravo pot. Prebivalci severa se ne boje zimskih nepreglednih daljin, ne boje se velikanskih razdalj na tisoče kilometrov.

Novi čas je prinesel tudi v prostranstvo tundre mnoge izpremembe. Danes je v sovjetski tundri že nešteto lovskih bivališč, velikih jelenorejskih kolhozov in dobro obljudenih zaselkov. Poleti in pozimi potujejo kolhozniki jelenorejci, s svojimi jeleni iz kraja v kraj, s pasišča na pasišče. Poleti se črede domačih in divjih jelenov pomikajo proti severu, k daljnemu Ledenemu morju, kjer ni nadleže komarjev. Tam so široki nedotaknjeni pašniki, kjer si nabere jeleni svežih sil po težki in dolgi zimi.

V svetlem letnem času se razvija v tundri žumno in raznoliko življenje. Že z zgodnjo pomladjo prilete milijoni ptic gnezdit v svojo daljno domovino. V poletnih mesecih odzvanja po tundri nešteto ptičjih glasov, tundra se veselo drami iz dolgega zimskega sna. Prvi prilete na sever veseli ptički pevci, vračajo se bele jerebice tundravke. V velikih tropih prihajajo gosi, po ozračju se prevažajo jate divjih rac.

Pozimi kakor poleti je tundra neskončna in enolična. Vseskozi je pretkana z vodovjem in grmičevjem. Nizka košata breza se le redkokje sklanja k tlom. Deblo gnile vrbe se je zarilo v mah in na vrhu vidiš samo tolikšne lističe kakor mušja perutnica. Cvetlja pa je poleti zelo mnogo v tundri. Kakor pokrita z mahovinastimi kučmami se prižemajo stebelca druga k drugemu. Vse rastlinstvo je prilagojeno mrazu, surovi polarni zimi, kratkemu severnemu poletju.

nem stanju nadzorujejo možgani. Možgani sprejemajo vse zunanje vtise, jih dojemajo in po živčnem sistemu dajejo naloge organom, da delujejo. Tako stalno delovanje možganov privede čisto do fizikalno-kemijskih sprememb v njihovih stanicah in do njih izčrpanja. Ko nastopi taka izčrpanost, možgani niso več sposobni, da bi sprejemali zunanje vtise in da bi na njih odgovarjali, da možgani sploh reagirajo. Tedaj nastopi spanec. Ko je delo stanic v takem stanju izčrpanosti, bi jih vsako nadaljnje delo uničilo in potem vidimo, da je spanje pravzaprav zaščita organizma pred uničenjem.

Vsi organski sistemi delajo med spanjem počasneje (dihanje je počasno, prav tako delo srca, mišice so mehkejše itd.) ker se s počasnim delom najmanj izrabljajo.

Različni ljudje različno zapadajo v spanec. Nekdo hitro zaspi in pade v globok sen, medtem ko potrebuje drugi dolgo časa preden zaspi in se tudi delj časa nahaja v rahlem snu.

Kakor smo že dejali, delajo nekateri organi našega telesa tudi med našim najglobljim spanjem (dihanje, krvni obtok itd.) To pa pomeni, da delajo posamezni deli naših možganov v spanju, saj se vse funkcije našega organizma razvijajo pod njihovo kontrolo. Tako lahko razumemo, da so trenutki med našim spanjem, ko je del možganskih funkcij še vedno buden, toda ne pod kontrolo popolne zavesti.

Ta delna budnost možganskih delov nam razjasnjuje nastanek sanj, ki zavzemajo včasih najbolj čudne in fantastične oblike in medsebojne zveze, ker so pač posledica neorganiziranega možganskega delovanja. Tako vidimo, da so sanje posledica normalne funkcije možganov v času spanja in nikakršni znaki nečesa tajinstvenega in nadrejenega, kar so skoro do najnovejše dobe mislili nepoučeni ljudje.

je spala Cilka. Okoli polnoči je čul tihe korake ki so se bližali okencu rejenkine sobe, in čul tudi kmalu potem šepetanje in polglasen razgovor tam doli. Vedel je, da je pod oknom Šimon, n trenutek se ga je polastila celo divja misel, da bi vzela velik brusni kamen, ki je ležal v kotu, ter ga vrgel onemu na glavo. Pa udušil je to misel ter le bosopet in počasi zlezal k lini, da bi razumel razgovor onih dveh.

„Pijan je bil, pijan!“ je dejal Šimon.

„Jaz tudi tako mislim,“ je hitela deklacija.

„Je bil li že kedaj takšen?“

„Nikdar, Šimon — saj sam veš! Pa pojdi spat: da naju kdo ne sliši!“

„Oh, kdo naju bi čul?“

Šepetanje tam doli je vedno bolj utihalo, tako da Tone ni mogel razumeti besed; a vedel je vendar, da si stiskata roke, da se poljubujeta in da govorita o svoji ljubezni.

Ko je rano vzhajalo sonce, ni bil še zatisnil očesa; vzbudil je Šimona, krmil živino in potem je teklen dan kakor doslej vsi prejšnji.

Drugi teden je Tone sam gnal kravo na semenj v Hrastje. Prodal jo je in prišel zvečer ves vinjen domov. A nadlegoval ni nikogar, nego tako legel spat. Tudi poslušati ni bilo ničesar več, kajti od onega večera je spala Cilka pri stari Mohorički v kamri — in nihče ni povprašal, zakaj se je zgodila ta sprememba.

Drugega dne pri kosilu pa je Tone priložno omenil:

„Vojska bo; v Hrastju so že vsem odpuštnikom povelje dajali, da pojdejo doli na Turka.“

Šimon in Cilka sta prebledela, kajti Šimon je bil vojak. Še istega dne je imel tudi svojo pozovnico v rokah in odšel je drugo jutro.

Mohorička in Cilka sta jokali, Tone pa je imel nekak jeklen obraz.

Pod hruško, kraj kozolca, od koder je tekla steza navzdol proti cesti, sta si segla v roke.

„Kaj pa s tistim dolgim?“ je vprašal Tone.

„Tistih pet sto dote?“ je ponavljal Šimon. „Jaz se bom vrnil in jih bom še porabil. Če me pa ne bo“ — tu je pogledal z medlim očesom po širni dolini, ki se je raztezala pod njima — bilo je, kakor bi hotel vzeti slovo — „ako me ne bo — daj jih, kamor hočeš, Cili ali domačim — kakor hočeš. No, Cili jih daj!“

Zaukal je na glas in izginil za bregom.

Pol leta pozneje je umrla Mohorička; Tone in rejenka sta ostala sama. Njegovo gospodarstvo je bilo tako slabo, da ni mogel jemati niti hlapca niti dekle; a vendar nihče ni mogel reči, da je bil Tone zapravljivec; pogumna, moštva in delavnosti mu je manjkalo. Storil je v tem še nekaj dolga in sedaj so mu obresti vse je-

male. Po Šimonu pa ni bilo več sledu. Nekoliko dopustnikov se je vrnilo domov, a mnogo jih je še ostalo v Bosni in med temi tudi on. Vobče pa so v fari govorili, da je že mrtev, in tudi Tone se skoraj ni več nadejal njegove vrnitve.

In Cilka?

Bilo je spet o sv. Juriju, ko sta gnala zadnjo kravo, ki jo je imel Tone še v hlevu, v trg na semenj. Prav obletnica onega semnja je bila, o katerem sem gori pripovedoval. Danes pa je Tone prodal svojo žival in potem sta pila z rejenko v oni krčmi kakor lani. Domov grede ni bilo več treba krave voditi in šla sta — Tone naprej z verigo čez ramo, Cilka za njim, noseč nekoliko kupljenega domačega orodja.

Spet je cvel glogovec ob tesnem kolo vozu in mračilo se je po dolini. Prišla sta domov, ne da bi izpregovorila, in rejenka je šla kuhat borno večerjo.

Ko je stala tam pri ognju, je odsvital plamen v njenem temnem očesu in ji rdečil lice, ki je bilo nekoliko bolj blede nego lani.

Mohorič je sedel poleg ognjišča na klop.

„Drugi teden bova pa v Hrastju kupila,“ je pričel po kratkem molku in s trsko drezal v žerjavico.

„Če ne bo živina predraga!“ je omenila deklica.

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiskarna Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Kleinfurt 2, Postschließfach 17.